

Prevence kyberšikany na 2. stupni základní školy

Helena Tellerová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Helena Tellerová**
Osobní číslo: **H12120**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Prevence kyberšikany na 2. stupni základní školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rizikového chování, kyberšikany a prevence kyberšikany.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Vyd. 1. Editor Alena Černá. Praha: Grada, 2013, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.

HERZOG, Rupert. Násilí není řešení: prevence násilí a management konfliktu ve školách. 1. vyd. v českém jazyce. Plzeň: Fraus, 2009, 120 s. Moderní pedagogika v teorii a praxi. ISBN 978-807-2388-509.

HOLLÁ, Katarína. Kyberšikana. 1. vyd. Bratislava: IRIS, 2013, 111 s., [11] s. příl. ISBN 978-80-8153-011-1.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOLÁŘ, Michal. Bolest šikanování. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, 256 s. ISBN 8073670143.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Anna Šafránková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

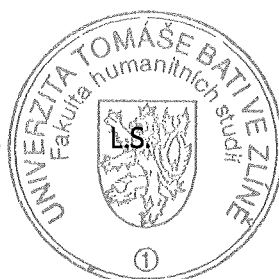
9. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29.4.2015

.....Jellnerová.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku prevence kyberšikany na druhém stupni základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol a podkapitol. První kapitola se zabývá rizikovým chováním a porovnáním šikany s kyberšikanou. Druhá kapitola je věnována kyberšikaně, jejími projevy, příčinami a následky. Poslední kapitola se zabývá prevencí ve škole a preventivními programy.

Empirická část je zaměřena na žáky druhého stupně základní školy a jejich informovanost o prevenci kyberšikany.

Klíčová slova: rizikové chování, šikana, kyberšikana, prevence kyberšikany.

ABSTRACT

Bachelor essay is aimed on issue of cyberbullying prevention in secondary school. Essay has theoretical part and empirical part. The theoretical part is divided into three chapters and subcategories. First chapter is dealing with dangerous behavior and comparing bullying versus cyber-bullying. Second chapter is dedicated to cyber-bullying, its discourse, causes and consequences. Last chapter is focused on prevention in schools and preventions programmes.

Empirical part is aimed on pupils of secondary school and their knowledge of cyber-bullying prevention.

Keywords: risks behaviour, bullying, cyberbullying, cyberbullying prevention.

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Anně Šafránkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při odborném vedení bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svým blízkým za podporu, kterou mi vždy poskytují.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	5
I TEORETICKÁ ČÁST	6
1 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	7
1.1 VYBRANÉ FORMY RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	8
1.2 POROVNÁNÍ TRADIČNÍ ŠIKANY S KYBERŠIKANOU.....	9
2 KYBERŠIKANA	12
2.1 PROJEVY KYBERŠIKANA	12
2.2 TYPY KYBERŠIKANA.....	14
2.3 AKTÉŘI KYBERŠIKANA	14
Charakteristika oběti	15
Charakteristiky přihlízejících.....	15
Charakteristika kyberagresorů	15
2.4 TYPY KYBERAGRESORŮ.....	16
3 PREVENCE KYBERŠIKANY	18
3.1 PREVENCE KYBERŠIKANY Z POHLEDU ŠKOLY	18
3.2 PREVENCE KYBERŠIKANA Z POHLEDU RODIČE	19
II PRAKTICKÁ ČÁST	21
4 VÝZKUNÝ PROBLÉM	22
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	22
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	22
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	23
4.3.1 Pubescence	23
4.4 TECHNIKA SBĚRU DAT	24
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	24
4.6 INTERPRETACE DAT	38
4.6.1 Návrhy a doručení	40
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM GRAFŮ:	44
SEZNAM TABULEK	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

Dnešní dobu ovládají moderní komunikační zařízení. Právě díky těmto technologiím vznikl nový druh šikany a to kyberšikana. Kyberšikana se odehrává bez přímého kontaktu agresora a oběti. Proto je těžké jí odhalit. O kyberšikaně hovoříme, pokud se jedná o úmyslné a opakované pronásledování nebo ponižování oběti za pomoci moderních technologií jako jsou mobilní telefony, počítače a tablety. Proto je důležité rozvíjet citlivost k signálům elektronického násilí mezi žáky a nepodceňovat ji.

Kyberšikana se odehrává na internetu, a právě díky tomu se může divákem stát úplně kdokoliv. Proto je pro agresora jednoduché rozšířit ponižující fotografie, video či šířit o oběti popudlivé informace.

Nejnáchylnější bývají především děti, které čím dál více tráví svůj volný čas právě před moderními technologiemi. Kde mají možnost komunikovat přes sociální sítě, kde vzniká největší riziko pro vznik kyberšikany. Právě sociální sítě bývá místo kde děti uvádějí osobní údaje, kontakty a fotografie, které je možné lehce zneužít.

Výzkum projektu Minimalizace šikany, provedený v roce 2009 společností MediaResearch, ukázal, že 10% českých dětí se stalo v posledním půlroce obětí šikany. Při šetření se zjistilo, že téměř polovina obětí vůbec netušila, že se může v jejich případě vůbec o kyberšikanu jednat.

Bakalářská práce je konkrétně zaměřena na žáky druhého stupně základní školy, na jejich informovanost ohledně prevence kyberšikany.

Teoretická část se nejprve v první části zabývá rizikovým chováním, které ohrožuje všechny dospívající jedince. Dále pak rozebírá společné znaky šikany a kyberšikany. V druhé části se bakalářská práce zabývá kyberšikanou, jejími projevy, příčinami a následky. Poslední část je věnována především prevenci na školách, prevenci doma a preventivním programům.

Cílem empirické části je zjistit informovanost o kyberšikaně a především o prevenci kyberšikany na druhém stupni základní školy. Výzkum bude proveden formou anonymního dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Nejnáchylnější na rizikové chování bývají dospívající, kteří začínají experimentovat. Nejvíce na dospívající působí především vrstevnická skupina. Rizikové chování je celosvětový problém, především kvůli snižující se věkové hranici.

„Rizikové chování je komplexní pojem, kterým se zabývají nejen společenskovední, ale také medicínské obory. V našem případě pod tímto pojmem chápeme takové chování, které přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí.“ (Macek, 2003)

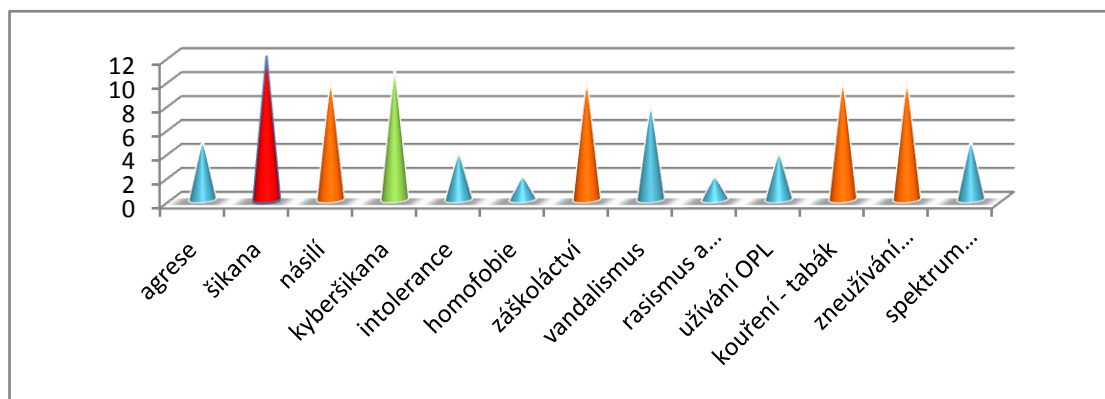
Mezi rizikové chování řadíme: záškoláctví, lhaní, agresivitu, agresivní chování, šikana, kyberšikana, násilné chování, obecně kriminální jednání, vandalismus, závislostní chování, rizikové chování na internetu, rizikové sexuální chování, rizikové chování v dopravě, extrémně rizikové sporty, hazardní aktivity, užívání anabolik a steroidů, zdraví ohrožující stravovací návyky, extremismus, xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus.

(Nielsen Sobotková a kolektiv, 2014, str. 40 - 41)

Teorie vzniku rizikového chování, lze rozdělit do skupin (Fisher, Škoda, 2009):

- **Teorie biologicko-psychologické:** hledají spojitosti mezi chováním a charakterem a buď tělesnou stránkou a buď tělesnou stavbou, či genetikou, enzymy a hormony.
- **Teorie sociálně-psychologické:** psychologicky orientované teorie vzniku rizikového chování zaměřené hlavně na sociální učení, temperamentové a osobnostní rysy a kognitivní styly.
- **Teorie sociologické:** soustředí se na společenský a kulturní kontext vzniku rizikového chování.

„Z informací vyplývajících z komunikace s krajskými školskými koordinátory prevence a z údajů uvedených v krajských plánech prevence na rok 2013 vyplynula následující četnost výskytu rizikových typů chování (v roce 2012) ve školském prostředí.“ (Strategie primární prevence MSMT, 2013-2018)

Tabulka 1 : četnost výskytu rizikových typů chování

1.1 Vybrané formy rizikového chování

Šikana

Podle definice M. Koláře je šikanování takové chování, kdy „jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci“ (Kolář, 2001, str. 27).

Základní formy šikany dle Koláře:

Šikana podle typu agrese – prostředku týrání a to fyzická, psychická a smíšená, kyberšikana – jako specifická forma psychické šikany

Šikana podle věku a typu školy - šikana mezi předškoláky, žáky prvního stupně a druhého stupně, uční, gymnazisty, středoškoláky a mezi vysokoškoláky

Šikana z genderového hlediska - chlapecká a dívčí šikana, homofobní šikana, šikana

Šikana odehrávající se ve školách s různým způsobem řízení - Na jedné straně škola s demokratickým vedením a na druhé straně škola, případně výchovný ústav, kde je tvrdý hierarchovo-autoritativní systém

Šikana podle speciálních -vzdělávacích potřeb aktérů - Šikana neslyšících, nevidomých, tělesně postižených, mentálně retardovaných žáků apod. (Kolář, 2011, str. 78)

Rizikové chování na internetu

Jakmile člověk vstoupí na internet, může se rozloučit s anonymitou a soukromím. Je důležité se zamyslet, jaké faktory by mohly ovlivňovat viktimizaci v prostoru. Z hlediska

děti, které kyberprostor navštěvují a patří k rizikovým skupinám můžeme je rozdělit dvě kategorie.

Jedna kategorie jsou děti zranitelné - takové děti, kterým chybí sociální znalosti a dovednosti. Mohou procházet úzkostným obdobím, které může být způsobeno problémy v rodině, neshody mezi kamarády.

Druhá kategorie jsou děti v nebezpečí. To jsou děti, které jsou ohroženy nejenom ve virtuálním světě, ale i v reálném. Mohou čelit například narušeným vztahům nebo to mohou být jedinci se sníženou inteligencí.

Za základní typy nejrizikovějšího online chování považujeme: poskytování osobních informací, jako je jméno, adresa, telefonní číslo, chatování se zcela neznámou osobou o sexuálních tématech, odesílání online sdílení vlastních fotografií nebo nahrávek se sexuální tematikou, účastnění se živých „sex show“ prostřednictvím webkamery se zcela neznámou osobou, dostavení se na osobní schůzku s neznámým člověkem, poskytování osobních fotek na internetu za úplatu a provozování kybersexu za úplatu.

(Swedish Children´s Welfare Foudation, 2006)

1.2 Porovnání tradiční šikany s kyberšikanou

Obecně bychom mohli říci, že kyberšikana i tradiční šikana jsou většinou odrazem problémových nebo špatných sociálních vztahů. Kyberšikana je s tradiční šikanou většinou neoddělitelně spjata. Ze všeho nejdříve bychom si měli definovat tyto základní pojmy :

Pojem šikana „je ubližování někomu, kdo se nemůže nebo nedovede bránit. Obyčejně mluvíme o šikaně tehdy, když je o opakované jednání, ve velmi závažných případech označujeme za šikanu i jednání jednorázové s hrozbou opakování.“ (Říčan a Janošová, 2010)

„ Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických medií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto medií. Stejně jako tradiční šikana zahrnuje i kyberšikana opakované chování a nepoměr sil mezi agresorem a obětí.“ (Černá, 2013 cit. dle Priceová a Dalgleshe, 2010, str. 51)

Šikana i kyberšikana mají jedno společné, že se snaží v obou případech někomu ublížit. Ať už je to fyzicky nebo psychicky. Šikana se především zaměřuje na fyzické násilí, ale mohou se objevovat i psychické útoky. Kdež to u kyberšikany se agresor zaměřuje na psychický teror své oběti. Co se týče klasické šikany, tak ta je páchána úmyslně páchána proti konkrétnímu jedinci nebo skupině, ale kyberšikana úmyslná být nemusí, jenom pachatel neodhadne situaci. Ve své formě může být šikana jak fyzická tak i psychická, kdežto kyberšikana je pouze psychická.

Odkaz: http://www.cmvzdelavaci.cz/files/khk/13_0107_Pelajova_Metodika_Sikana-a-kybersikana_NAHLED_V01.pdf

U kyberšikany je právě anonymita velkou zbrání. Většina obětí se totiž nikdy nedozví, kdo je šikanoval. Anonymní telefonní číslo, e-mailová adresa nebo přezdívka dávají agresorovi možnost zůstat neodhalen.

U kyberšikany došlo k proměně agresora. Agresorem nemusí být fyzicky silný jedinec, jak jak to bývá u tradiční šikany. Agresorem u kyberšikany je především člověk, který je obratný v informačních technologiích.

Obětí útoku u šikany bývá většinou fyzicky slabší outsider. U kyberšikany to ovšem tak být nemusí. Agresor si může oběť vybrat zcela náhodně. Nejohroženější bývají děti, závislé na moderních informačních technologiích.

U šikany jde o přímé fyzické setkávání agresora s obětí, ať už ve škole nebo po cestě domů. Dá se tedy předvídat, kdy a kde si agresor vyhledá oběť. Kdež to u kyberšikany oběť vůbec netuší, jak nebo kdy si jej agresor vyhledá.

Kyberšikana také postrádá základní znaky šikany, kterých by si škola nebo rodiče mohli všimnout.

Šikana je opakující se agresivní chování, ale jedná se ve své podstatě o jednorázový útok. U kyberšikany si oběť může urážlivý obsah několikrát znovu číst nebo prohlížet.

Také bychom našli rozdíly v publiku. U klasické šikany jsou pouze přímí účastníci útoku. V těžších případech celá skupina. U kyberšikany to může být naprosto kdokoli na světě. Kdokoliv může zkopírovat nebo dále sdílet nevhodné, očernující informace nebo fotky.

(Blažková, 2011)

Po porovnání šikany s kyberšikanou můžeme říci, že mají velmi odlišné rysy. Jedno mají ovšem společné. Agresor se se svou obětí zná z reálného světa. I když i u kyberšikany to nemusí být vždy pravidlem. Šikana i kyberšikana mají ovšem stejné příčiny, mezi které může patřit sklon k agresivitě, nedostatek zájmu, citový chlad okolí, touha po moci nebo pouze nuda. Ke kyberšikaně bychom mohli přidat ještě zbabělost agresora pro přímý kontaktu se svou obětí.

2 KYBERŠIKANA

V dnešní době rychle se rozvíjejících informačně komunikačních technologií, které nám nabízejí velké možnosti a v mnoha věcech nám ulehčují život, číhají ovšem možná rizika. Technologie se mohou velmi lehce obrátit proti nám a mohou se stát velmi mocnou zbraní. Jedním z rizik je právě kyberšikana.

„Termínem kyberšikana (cyberbullying) označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo poškození oběti“. (Krejčí, 2010, str. 3)

Základními prvky kyberšikany dle Aleny Černé jsou: záměrné agresivní chování ze strany útočníka, konání prostřednictvím elektronických médií, mocenská nerovnováha, opakovanost děje, vnímání tohoto jednání ze strany oběti jako nepříjemné a ubližující. (Černá, 2013, str. 21)

Mocenská nerovnováha

Musíme zmínit, že tady se nejedná o fyzickou převahu, ale spíše o převahu ve znalostech používaných technologií. Už jenom díky tomu, že neznáme jméno agresora, je velice těžké se ubránit a velice těžké zabránit mu například v přístupu na náš profil.

Opakovanost děje

Může být například zajištěna již jen pouhým novým komentářem k fotografii, který již nemusí vycházet od původního agresora.

Také existuje nepřímá forma kyberšikany tzv. kyberšikana v zastoupení. To znamená, například zneužití administrátora, který má samozřejmě právo uživatele zablokovat.

2.1 Projevy kyberšikana

Nejčastěji se setkáváme s následujícími:

- vydávání se za někoho jiného a krádež hesla
- vyloučení a ostrakizace
- flaming

- kyberharašení a kyberstalking
- pomlouvání
- odhalení a podvádění
- happy slapping (Černá, 2013, str. 25)

Vydávání se za někoho jiného a krádež hesla

V této situaci se vydává agresor za oběť. Používá k tomu například použití fotografie oběti, vystupuje tedy pod falešnou identitou. Nebezpečná je v tomto případě skutečnost, že agresor může komunikovat s přáteli oběti bez jejího vědomí. Může tímto narušit oběti její sociální vazby.

Vyloučení a ostrakizace

Tato forma zahrnuje vyloučení z nějaké skupiny, do které by chtěla oběť patřit. Ostrakizace bývá často velmi bolestná, přestože nezahrnuje přímý prvek agrese. Nenaplnuje se zde přání či potřeba jedince někam patřit, být součástí skupiny a jejího dění.

Flaming

Takto se označuje hádka, která proběhne mezi uživateli nějakého virtuálního prostředí. V této formě se může oběť setkat s nadávkami, urážkami vyhrožováním.

Kyberharašení a kyberstalking

Jako kyberharašení můžeme označit případ, když agresor zasílá své oběti velké množství zpráv a to pokaždé při připojení oběti na internet nebo i na telefon.

Kyberstalking je zasílání velkého množství zpráv, ale s výhrůžným nebo útočným obsahem.

Pomlouvání

Jde o sdělování nepravdivých informací o druhé osobě, za účelem poškození této druhé osoby. Především v on-line světě se takovéto pomlouvání šíří velice rychle.

Odhalení a podvádění

Jedná se o zveřejňování informací, těm osobám, kterým nebyly původně tyto informace určeny. Nejčastěji se jedná o fotografie, přičemž velmi často osobního, či dokonce intimního charakteru. Stává se, že oběť s důvěrou pošle agresorovi právě například tyto, k rozšiřování nevhodné, fotky.

Happy slapping

Takto nazýváme formu kyberšikany, kdy agresor nebo agresoři napadnou například kolemjdoucího člověka a vše natočí na video, které zveřejní. (Černá, 2013)

2.2 Typy kyberšikana

Kyberšikanu lze rozdělit na přímé útoky (zprávy zasílané přímo oběti) a kyberšikanu v zastoupení (využívání druhých osob pro šikanu v kyberprostoru).

- Přímé útoky

Do tohoto typu může zařadit posílání výhružných ne obtěžujících zpráv a to buď formou SMS, emailem nebo chatováním (např. na icq apod.). Kradení hesel oběti a zneužívání účtu. Blogování – uveřejňování informací nebo pomlouvání oběti na blogu. Publikovat informace o oběti na webových stránkách. Posílání nehostujících obrázků, fotografií nebo videí kde je oběť ponižována.

- Kyberšikana v zastoupení

Tento typ se jedná tehdy, využije-li agresor pro práci jinou osobu. Tato osoba se poté stává neúmyslně komplicem, protože neví, že je využíván agresorem. Z tohoto důvodu je kyberšikana v zastoupení je pokládána za vážnější formu.

Většinou začíná tím, že se agresor vydává za svou oběť. Potom pod identitou oběti působí problémy. Agresor může poté změnit oběti i hesla k účtům. Oběť poté nezíská přístup ke svým účtům. (Kavalír, 2009)

2.3 Aktéři kyberšikana

Aktéry kyberšikany lze rozdělit na:

1. Kyberagresora
2. Kombinovaného agresora – osoba, která realizuje jak šikanu tak kyberšikanu.
3. Agresivní kyberoběť – osoba, která může být kyberagresorem i kyberobětí zároveň
4. Pasivní kyberoběť
5. Falešnou kyberoběť – nejde o oběť v pravém slova smyslu, ale o osobu agresora, který předstírá, že je obětí.
6. Přihlížející a na příznivce (Hollá, 2013)

Charakteristika obětí

Oběti kyberšikany se od obětí šikany příliš neliší, obzvláště v případech kdy se aktéři znají z „reálného života“. V tradiční šikaně rozlišujeme tyto dva typy. **Pasivní oběť** to jsou snadno zranitelné děti a dospívající, kteří představují lehký cíl. Mohou být tělesně slabší, nejisté s malým počtem kamarádů. Hůře zapadající do kolektivu. Dále **oběti provokatéři**, tento typ obětí nějakým způsobem v ostatních vyvolává agresi. Tyto oběti mohou být nepřátelské, agresivní nebo impulzivní. Svým jednáním se zdá, že jedinec agresi provokuje sám.

U kyberšikana k výše uvedeným přibývají tyto dva typy. První je **agresor, který se stává sám obětí**. Bývá to díky tomu, že se mu oběť sama mstí nebo díky tomu že se proti němu zvedne odpor ze strany dalších lidí. Druhým jsou potom děti, které příliš nevybočují, ale **v online prostředí se stávají zranitelnými**.(Černá, 2013)

Charakteristiky přihlízejících

Oproti tradiční šikaně se mění role přihlízejících, nejsou tedy osobně přítomni šikanování. Kyberšikana může probíhat naprosto bez jakýchkoliv svědků, například přes email. Děti a dospívající mohou přihlížet kyberšikaně, aniž by si uvědomovali, že se stávají svědky kyberšikany. V kyberprostoru mohou mít přihlízející pocit, že je nikdo nevidí. Tedy je nikdo nemůže volat k zodpovědnosti. Především v těch případech, kdy sympatizují s agresorem.

(Černá, 2013)

Charakteristika kyberagresorů

U kyberšikany není rozhodující fyzická síla, ale naopak se agresorem většinou stává jedinec, který je silný spíše v informačních technologiích. Tedy to může být prakticky kdokoliv. (Hulanová,2012)

2.4 Typy kyberagresorů

Některé metody kyberšikany jsou specifické určitým typům kyberšikanátorů. Souvisí to se způsoby, jak kyberagresoři dokáží šířit své útoky a činy na ostatní. Některé jsou uzavřené, některé jsou ve formě požadavků a některé jsou také neúmyslné. Existují různé druhy motivů kyberšikany. Zjistíme je pomocí dešifrování záminek agresora. Neexistuje jedno řešení pro všechny případy, avšak lepší pochopení činů agresora a jejich příčin pomůže k jeho vyřešení. Musíme pojmenovat druhy motivů, a proto také kampaně, které se dostaly do povědomí lidí, musí mít hned několik různých zpráv, aby lépe zachytily daný problém.

Typy agresorů:

Pomstychtivý andílek

V tomto typu kyberšikany se agresor, jako tyran, vůbec nevnímá. Myslí si, že napravuje křivdy, nebo ochraňuje sebe či ostatní před „padouchem“. Je to tedy situace, kdy oběť kyberšikany oplácí a sám se stává agresorem. Většinou pracují samostatně, ale může se podělit se svou činností přátelům a blízkým, kteří vnímají nyní agresora jako oběť nyní kyberšikanovaného.

„Pomstychtivý andílek“ by měl vědět, že by se neměl snažit brát spravedlnost do svých rukou. Musí pochopit, že bojovat proti šikaně ještě větší šikanou věci jen zhoršuje. Je třeba, aby se začal považovat za agresora ne za dobrodince, kterého se považují.

Bažící po moci

Tento typ kyberagresora chce dát najevo svoji autoritu, ukazují, že jsou dostatečně silní, aby ostatní dělali, co po nich chce. Snaží se ovládat ostatní prostřednictvím strachu. Tento typ potřebuje publikum. Svými útoky se často chlubí. Tento pachatel bývá často obětí šikany. Tyto agresory posiluje anonymita, kterou jim umožňuje kyberprostor. Většinou si neuvědomuje závažnost svých činů. Může také často využívat kyberšikanu v zastoupení a bývá velmi technicky zdatný.

„Sprostý holky“

Tento typ agresorů se nudí nebo hledá zábavu. Typickými agresory jsou děvčata. Nejčastěji šikanují ostatní děvčata v méně častých případech mohou šikanovat i chlapce. Tato kyberšikana je většinou páchána ve skupině, nebo alespoň plánována. I tento typ vyžaduje publikum. S šikanou končí, když v tom nenajdou takovou zábavu, jakou hledaly.

Neúmyslný kyberagresor

Tyto agresory vůbec nenapadne, že by někoho šikanovali. Mají tendenci jednat emocionálně, zkratkovitě. Nepřemýšlejí o následcích svého jednání. Mohou někdy posílat kyberšikanující zprávy, aniž si uvědomují, čeho se dopustili. Hlavními důvody jejich jednání je pocit rychlé, vtipné reakce z jejich strany. Většinou vše dělá o samotě a je překvapen, když ho někdo obviní z kyberšikany.

odkaz: <http://stopcyberbullying.org/parents/howdoyouhandleacyberbully.html>

Úkolem této kapitoly bylo co nejvíce přiblížit pojem kyberšikana, především projevy kyberšikanya její typy. Důležité je si vymezit základní prvky kyberšikana. Dále tato kapitola shrnuje typy kyberagresorů. Zabývá se také charakteristikami jak oběti a agresora tak i přihlížejícího.

3 PREVENCE KYBERŠIKANY

Tato kapitola je především zaměřena na možnosti snižování rizika kyberšikany. Ať už tedy z pohledu rodiče nebo z pohledu školy. Především je si třeba říci, že omezování přístupu na internet vedepouze k tomu, že se dospívající jedinec dostává mimo všeobecné dění. Může mu tedy hrozit sociální vyloučení. Především je nejdůležitější obeznámit dítě s pravidly, jak se má bezpečně chovat na internetu.

Technickou možností prevence kyberšikany je používání dostatečně bezpečného hesla. Takového, které nedává na první pohled žádný smysl. Heslo by se mělo skládat s kombinace písmen a čísel. Svoje přihlašovací údaje nikdy nikomu neříkat. Důležité je mít také dobře zabezpečený profil na sociálních sítích. V seznamu přátel mít jenom ty, které opravdu znáte. Právě děti a dospívající sdílí velké množství fotek a informací, ty potom mohou být snadným terčem. Pokud to opravdu není nutné neuvádějte kontaktní údaje. A především pokud jste svědkem kyberútoku nebojte se obrátit na administrátora.

Pro komunikaci ve virtuálním světě existují pravidla, která bývají nazývána jako netiketa. Netiketa bývá označován jako sada doporučení pro slušné chování v internetovém světě. Slovo netiketa je odvozeno z anglického net (síť) a slova etiketa. Jedná se tedy o pomyslnou sbírku pravidel. Podstatné je rozumět základním principům netikety.

1. Adresát sdělení je vždy člověk, proto bychom měli brát ohled.
2. Dodržujte obvyklá pravidla slušnosti normálního života
3. Nebuďte zbytečně agresivní
4. V případě sporu, používejte pouze argumenty k věci
5. Berte ohled na druhé
6. Je vhodné psát s diakritikou, předcházíte tím nedorozuměním
7. Respektujte soukromý jiných
8. Nerozesílejte spam nebo reklamu
9. Neporušujte autorská práva (Klavír, 2009 str.39 – 41)

3.1 Prevence kyberšikany z pohledu školy

Mnohé incidenty kyberšikany většinou souvisí se školním prostředím. Oběť s agresorem se mohou znát ze školy. V mnoha případech bývá šikana s kyberšikanou propojena. Proto by

škola neměla kyberšikanu přehlížet z toho důvodu, že se děje ve virtuálním světě. (Černá, 2013, str. 133)

Doporučení pro učitele:

1. Formálně hodnotěte, zmapujte problém ve škole. Poté můžete na základě poznatků vytvářet strategii pro vzdělávání studentů v problematice.
Přestože strategie nevede ke snižování kyberšikanu, pomáhá dětem si uvědomit , proč je důležité chránit své soukromí na internetu.
2. Učte žáky, že všechny formy šikanování jsou naprosto nepřijatelné. Kyberšikana , když se nemusí dít na území školy, může vést k disciplinárnímu řízení. Také je důležité informovat žáky na koho se mohou v případě kyberšikany obrátit.
3. Vymezte jasná pravidla .
4. Možnost dát prostor starším spolužákům vést přednášky pro mladší žáky.
5. Vše je potřeba samozřejmě konzultovat s vedením školy.
6. Nejdůležitější je zavést pojem kyberšikana do školního řádu a především do preventivních programů. (Klavír, 2009, str. 54)

3.2 Prevence kyberšikanu z pohledu rodiče

Mnoho dětí se bojí právě rodičům svěřit a to pouze z jednoho prostého důvodu bojí se, že jim rodiče zakáží používat jakékoliv moderní technologie. Děti a dospívající s ní přicházejí o výhody, jež jim nové technologie přinášejí. Především dospívající si prostřednictvím moderních technologií upevňují své vrstevnické vazby.

Tipy pro rodiče:

1. Ujistěte se, že škola má vhodný vzdělávací program kybernetické bezpečnosti.
2. Seznamte své dítě s nástrahami internetu.
3. Učte své děti vhodnému chování na internetu.
4. Buďte pro dítě vzorem chování na internetu.
5. Sledujte aktivity svých dětí na internetu, zkontrolujte počítače poté, co jej dítě opustí.
6. Používejte blokační systém, je-li to nutné, regulujte čas, který dítě na internetu tráví.
7. Nejdůležitější je, všimnout si včas varovných znaků.

8. Především ujistěte své dítě, že s vámi může otevřeně komunikovat.

Úkolem této kapitoly především zjistit, jaké co nejlépe předcházet kyberšikaně. Jak se bezpečně chovat na internetu. Jak by měla fungovat v případě prevence škola. Ale také jak mohou pomoci předcházení kyberšikaně i rodiče.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUNÝ PROBLÉM

Empirická část bakalářské práce navazuje na problematiku uvedenou v teoretické části práce. Děti začínají využívat moderní technologie čím dál dříve. Ať už jenom vyhledávají informace do školy nebo hrají hry, vystavují se virtuálnímu světu. Proto je empirická část zaměřena na žáky 2. stupně základních škol. Výzkumný problém byl stanoven takto: **Prevence kyberšikana na 2. stupni základní školy.** Tento výzkumný problém byl stanoven z důvodu, že pojem kyberšikana je velmi aktuální, avšak prevence v tomto jevu bývá často velmi složitá, proto byl výzkumný problém zaměřen především na prevenci.

Výzkumy realizované na toto téma celá řada. E-bezpečí – nebezpečí internetové komunikace, který byl uskutečněn v roce 2010 – 2011. Cílem tohoto projektu bylo zjistit zkušenosti respondentů s kyberšikanou, jaká je ochota respondentů komunikovat s neznámými osobami, zkušenost respondentů se sociálními sítěmi. Z výzkumného šetření vyplynulo, že více než polovina dětí (59 %) se setkala s kyberšikanou.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu bylo:

- Zjistit, míru prevence kyberšikany u žáků 2. Stupně základní školy.

Dílčí cíle

1. Zjistit, informovanosti respondentů o pojmu kyberšikana.
2. Zjistit, jak se respondentů kyberšikana týkala.
3. Zjistit, jak se zabývali pojmem kyberšikany ve škole.
4. Zjistit, k čemu nejčastěji respondenti používají internet.
5. Zjistit, informovanosti respondentů o bezpečnosti na internetu.
6. Zjistit, co uveřejňují respondenti na internetu.

4.2 Výzkumné otázky

Jako hlavním výzkumná otázka byla stanovena:

- Jaká je míra prevence kyberšikany na 2. stupni základní školy

Vedlejší výzkumné otázky:

Jaká je informovanost respondentů o pojmu kyberšikana?

1. Jak se respondentů kyberšikana týkala?
2. Jak se respondenti zabývali pojmem kyberšikana ve škole?
3. Jak respondenti nejčastěji využívají internet?
4. Jaká je informovanost respondentů o bezpečnosti na internetu?
5. Co uveřejňují respondenti na internetu?

4.3 Výzkumný soubor

Jak již je uvedeno v názvu bakalářské práce, výzkumným vzorkem jsou žáci druhého stupně základní školy. Jedná se tedy o žáky šestých až devátých ročníků ve školách okresu Vsetín. Věkové rozmezí dotazovaných bylo od 12 do 15 let. Tento věkem byl zvolen záměrně z toho důvodu, že tato věková skupina velmi využívá internet a sociální sítě a proto mohou být náchylnější k nástrahám internetu především, když nejsou informováni. Výběr škol byl dostupný, z důvodu neochoty škol zapojovat se do těchto aktivit. Výzkumný vzorek tvořilo 120 respondentů. Po vyřídění bylo k účelu výzkumu použito 103 respondentů.

4.3.1 Pubescence

Období pubescence začíná mezi 11. až 13 rokem života a končí mezi 14. až 15 rokem. Délka tohoto období je velice individuální, stejně jako průběh nebo intenzita. Pubescent si vytváří svou identitu. V tomto období dochází k pohlavnímu dospívání (tělesné změny, zájem o sexualitu).

Hormonální změny v tomto období přinášejí i zvýšenou emoční labilitu, úzkosti, pocity ztráty jistoty a problémy se sebepřijetím. Pubescent má pocit, že mu nikdo nerozumí, může mít pocity méněcennosti, které si často kompenzuje začleněním do nějaké party. Chování bývá často ukvapené a nepředvídatelné.

Koncem tohoto období dochází k následujícím kognitivním procesům. Proces abstraktního přemýšlení pubescent přemýšlí, kým je a kým by chtěl být. Tato abstrakce většinou probíhá formou denního snění. Dalším kognitivním procesem je vědecké přemýšlení pubescent uvažuje nejen o skutečnosti, ale i o svých úsudcích, zvládá formální oprave. Pocity výjimečnosti myšlenky pubescenta jsou jediné správné. Přebírání skupinové identity

– skupina vrstevníků poskytuje podporu, sdílí zájmy a klade velký důraz na konformitu a mývá v tomto období větší význam než rodiče.

4.4 Technika sběru dat

Pro získání údajů byla použita kvantitativní metoda dotazníkového šetření. Šetření bylo uskutečněno v době od 6. 4. 2015 do 17. 4. 2015.

V dotazníkovém šetření bylo celkem 21 otázek, z níž bylo 19 uzavřených a 2 otevřené otázky. Dotazníkové šetření, bylo zcela anonymní. Žáci se tedy nemuseli bát pravdivě odpovídat na položené otázky.

Prvními dvěma otázkami byly zjišťovány základní údaje o respondentech tedy pohlaví a ročník studia základní školy. V otázkách č. 3 – 4 bylo zjišťováno, zda respondenti o daném pojmu slyšeli a kde. Otázky číslo 5 – 6 se zjišťuje, zda respondenti znají formy kyberšikany a vědí, co do vše do kyberšikany patří. V otázkách 7 – 10 šetření zjišťuje, zda se respondenti stali někdy účastníky kyberšikany, jak se jich kyberšikana týkala a zda se na někoho obrátili. Otázky 11 – 12 se dotazují, zda se zabývali tématem kyberšikany ve škole, pokud ano jak moc. 14 – 15 zjišťují jak respondenti nejčastěji využívají internet a prostřednictvím čeho nejčastěji komunikují. 16 – 19 bylo zjišťováno zda byly respondenti poučeni jak se bezpečně chovat na internetu, zda je rodiče na internetu kontrolují ,a jestli mají volně přístupný internet ve škole. 20-21 se dotazují, co respondenti zveřejňují na internetu a co by zveřejňovat neměli.

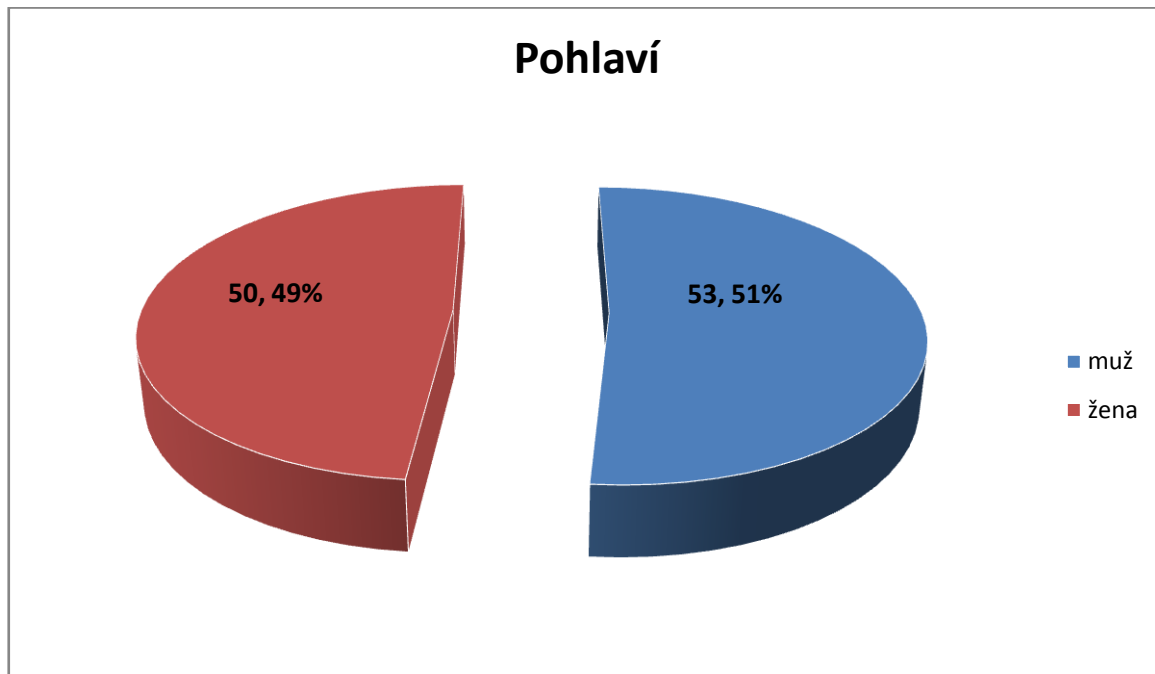
4.5 Zpracování dat

K vyhodnocení výzkumu byla použita aplikace MS Word a MS Excel Office 2007. Každá otázka z dotazníku je vyhodnocena zvlášť, a to formou grafu a tabulek pomocí programu MS Excel a doplněna komentářem. V případě grafů jsou použity dva typy a sloupcový a koláčový.

Tabulky byly použity pro vyhodnocení otevřených otázek. Sloupcový graf byl použit při vyhodnocování otázek s více možnostmi zodpovězení. Koláčový graf byl použit na zobrazení jednoduchých otázek.

Otázka č. 1 Pohlaví respondentů

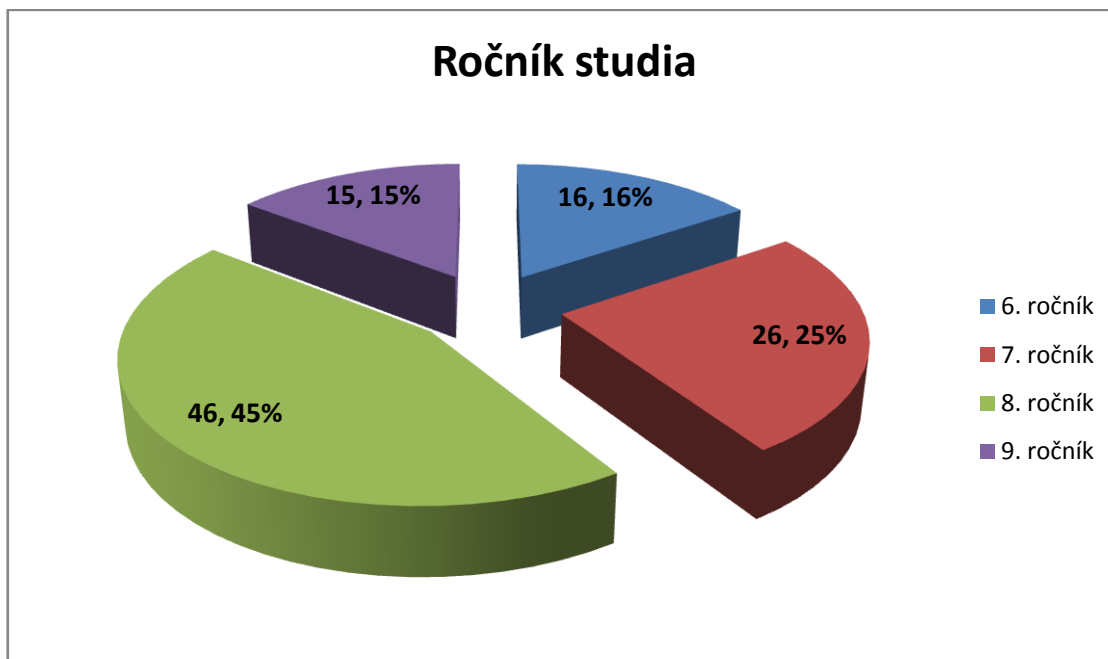
Je zjišťováno pohlaví respondentů. Ze 103 respondentů dotazník vyplnilo 53 mužů a 50 žen. Výsledky znázorňuje následující graf.

Graf 1: pohlaví respondentů

Otázka č. 2 Do jakého ročníku chodíš?

Zde jsou uvedeny počty respondentů dle ročníku studia. Procentuální zastoupení jednotlivých ročníků je, že navštěvují 6. ročník (16%), do 7. ročníku (25%), do 8. ročníku (45%) a do 9. ročníku (15%).

Graf 2: ročník studia

Otázka č. 3 *Slyšel/a jsi někdy pojem kyberšikana?*

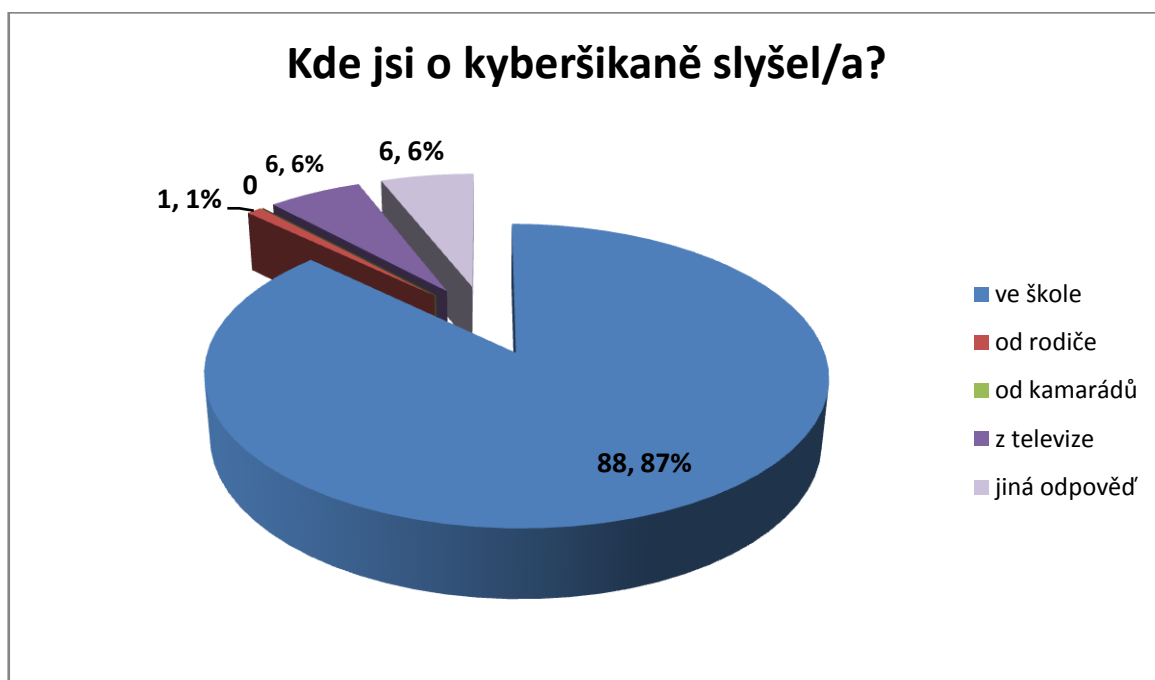
U této otázky bylo zjišťováno, zda respondenti slyšeli pojem kyberšikana. Z dotazníkového šetření vyplývá, že (98%) tento pojem už slyšeli, kdež to (2%) respondentů ne. Výsledky výzkumu znázorňuje graf níže.

Graf 3: Slyšel/a jsi někdy pojem kyberšikana

Otázka č. 4 Kde jsi o kyberšikaně slyšel/a?

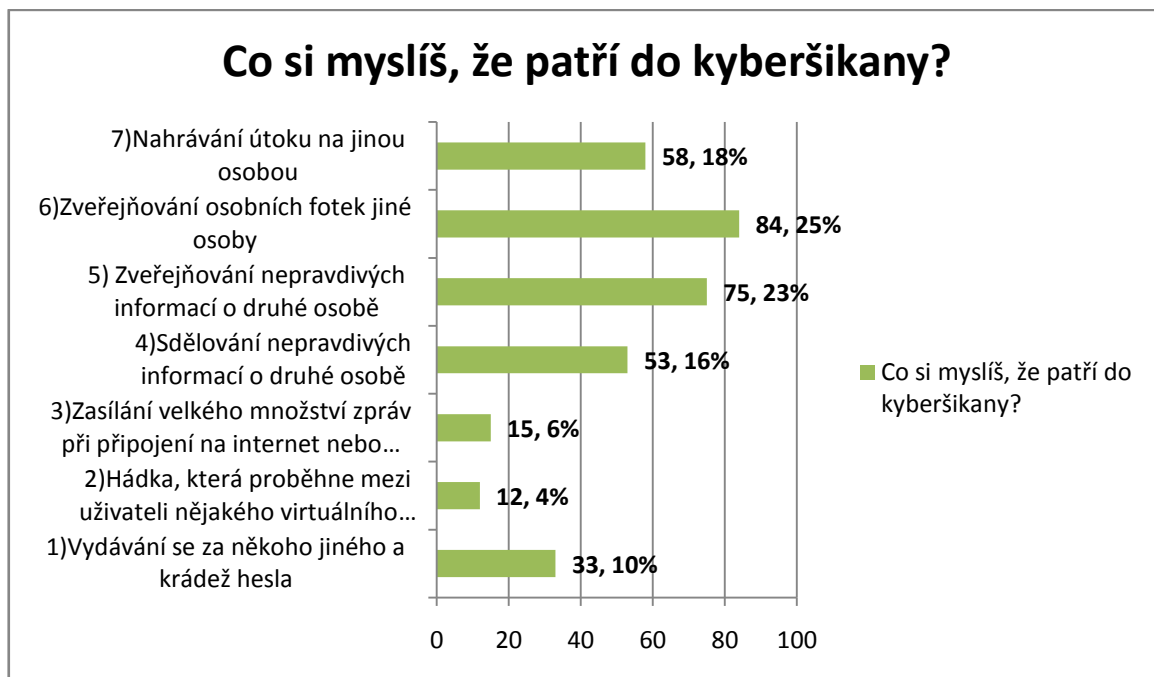
Zde mohli respondenti vybírat jednu z možností, kde se o kyberšikaně slyšeli. Nadpoloviční většina dotazovaných tedy (87%) odpověděli, že slyšeli o kyberšikaně ve škole. Dalších (6%) respondentů potom odpovědělo, že z televize. Dalších 6% procent si vybralo jinou odpověď, kterou respondenti vypsali bylo to: *kamarád byl na fb a začli mu nadávat a tak jsem to zjistil, internet, doma i ve škole, úplně všude*.

Graf 4: Kde jsi o kyberšikaně slyšel/a

Otázka č. 5 Co si myslíš, že patří do kyberšikany?

Zde mohli respondenti označit více odpovědí. Byly dotazováni, co podle nich patří do kyberšikany. Nejvíce získala odpověď: zveřejňování osobních fotek jiné osoby bylo to (23%). Druhým nejčastějším bylo: zveřejňování nepravdivých informací o druhé osobě. (18%) respondentů označilo: nahrávání útoku na jinou osobu. (16%) respondentů označilo: sdělování nepravdivých informací o druhé osobě. (10%) dotazovaných si myslí, že do kyberšikana lze zahrnout nahrávání útoku na jinou osobu. Poté už jenom (6%) dotazovaných si myslí, že do kyberšikana lze zahrnout zasílání velkého množství zpráv při připojení na internet nebo přes telefon. Poslední 4% byla označena hádkou, která proběhne mezi uživateli virtuálního světa.

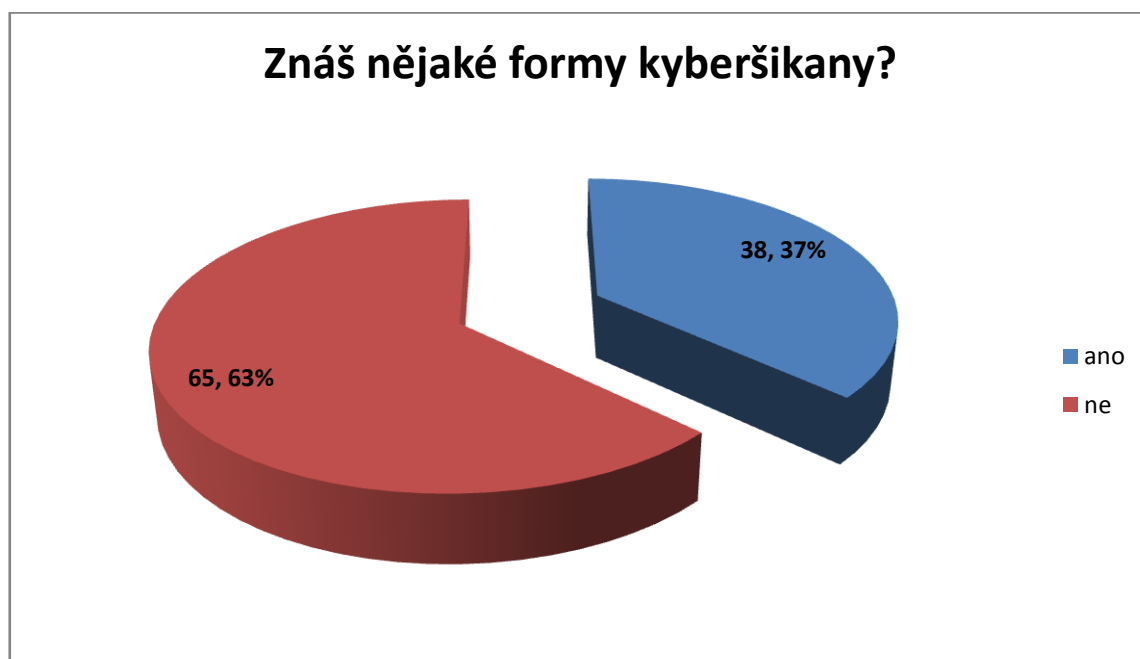

Graf 5: co si myslíš, že patří do kyberšikany

Otázka č.6 *Znáš nějaké formy kyberšikany?*

U této otázky převládala odpověď ano (63%) respondenti byly požádáni, pokud znají nějaké formy, ať je vypíší. Mezi nejčastější odpovědi patřilo: *nadávky na facebooku, pomlouvání, přes internet, urážlivé zprávy*. Odpověď ne (37%) dotazovaných.

Výsledky znázorňuje následující graf.

Graf 6: Znáš nějaké formy kyberšikany

Otázka č. 7 *Stal ses někdy účastníkem kyberšikany?*

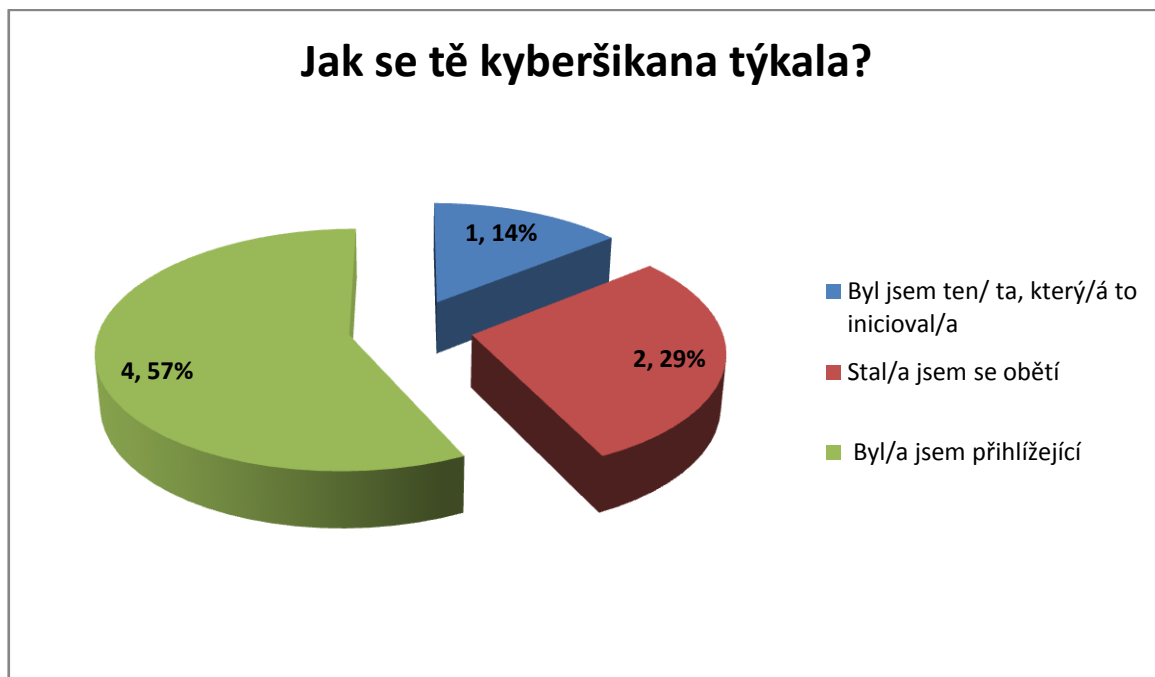
Prostřednictvím této otázky bylo zjištěno, že 93% respondentů se nikdy nestalo účastníkem kyberšikany. (7%) respondentů ano. Jak vyplývá z grafu níže.

Graf 7: stal ses někdy účastníkem kyberšikany

Otázka č. 8 *Jak se tě kyberšikana týkala?*

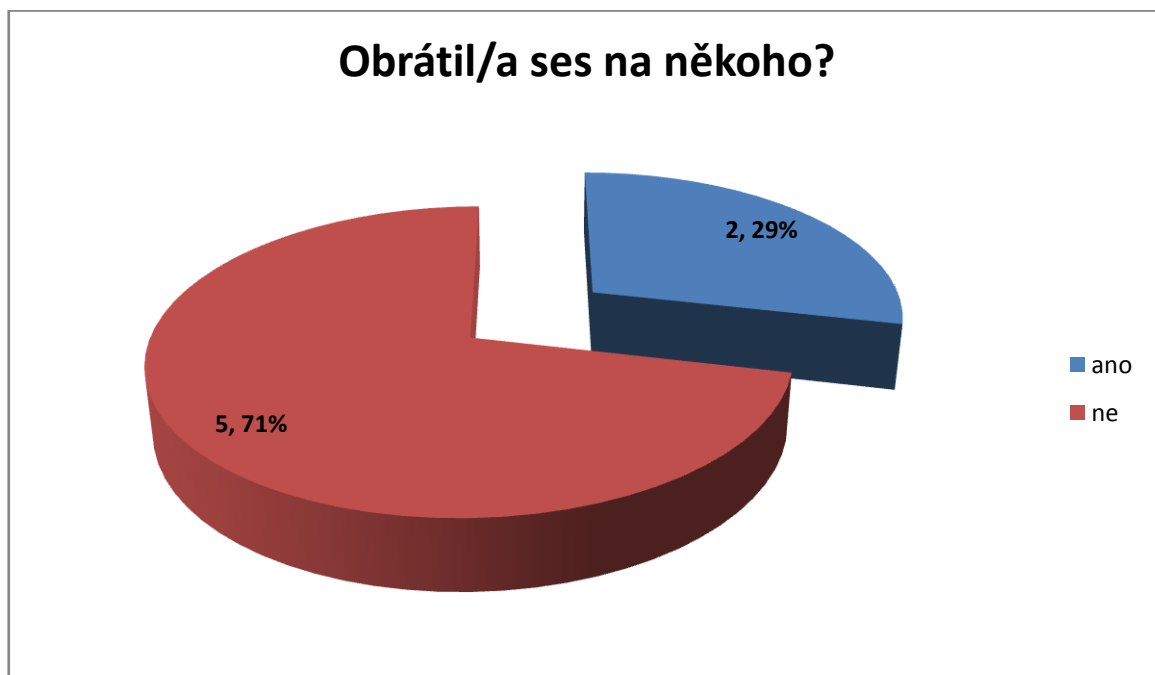
Pokud respondenti odpověděli na předchozí otázku, že se setkali s kyberšikanou, byla jim položena otázka: jak se jich kyberšikana týkala? 4 (57%) respondenti odpověděli, že byly přihlížejícími. Obětí se stali 2 (29%). Inciátorem byl z dotazovaných 1 (14%) respondent

Graf 8: jak se tě kyberšikana týkala

Otázka č. 9 *Obrátil/a ses na někoho?*

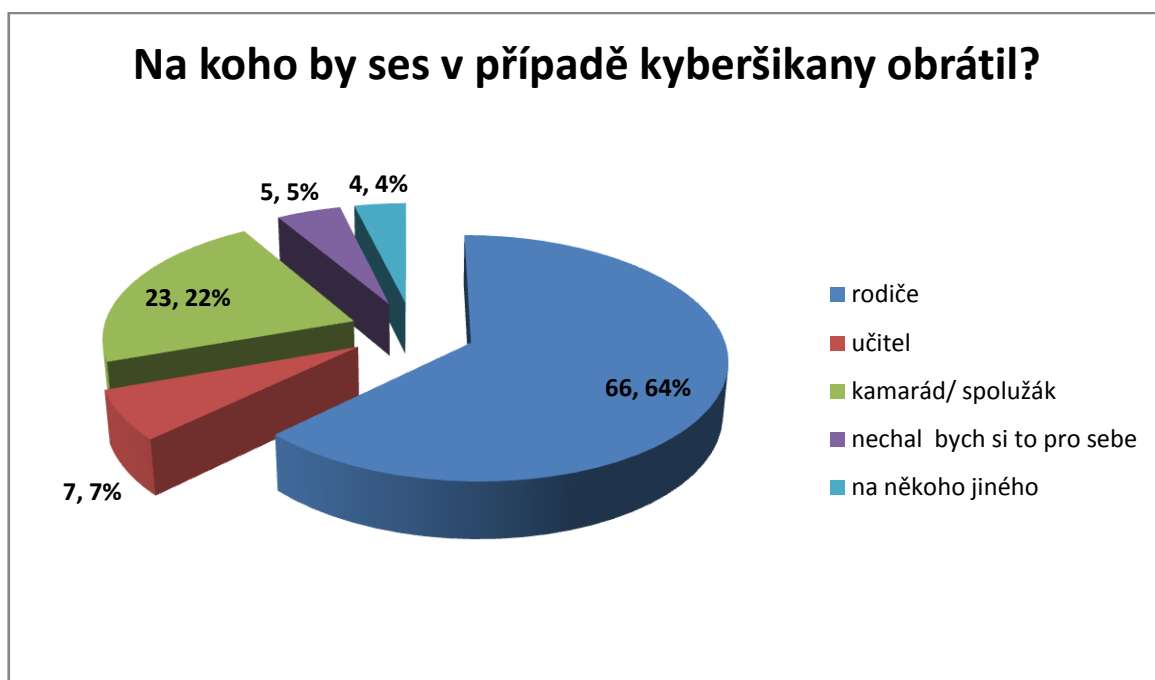
Obrátili se dotazovaní na někoho, když byly účastníky kyberšikany? Z grafu níže vyplívá, že 5 (71%) respondentů odpovědělo, že ne. Pouze 2 (29%) odpovědělo, že ano. Pokud ano tak: *na rodinu a mamku.*

Graf 9: obrátil ses na někoho

Otázka č. 10 Na koho by ses v případě kyberšikany obrátil?

Z grafu uvedeného níže vyplývá, že nečastěji by se respondenti obátili pro pomoc na rodiče a to až 66 (64%) dotazovaných. Na kamaráda nebo spolužáka by se obrátilo 23 (22%) respondentů. Na učitele by to bylo už jenom 7 (7%) dotazovaných . Pro sebe by si to nechalo 5 (5%) . Na někoho by se v takovém případě obrátilo 4(4%).

Graf 10: na koho by ses v případě kyberšikana obrátil

Otázka č.11 Zabývali jste se tématem kyberšikany ve škole (např. formou přednášky)?

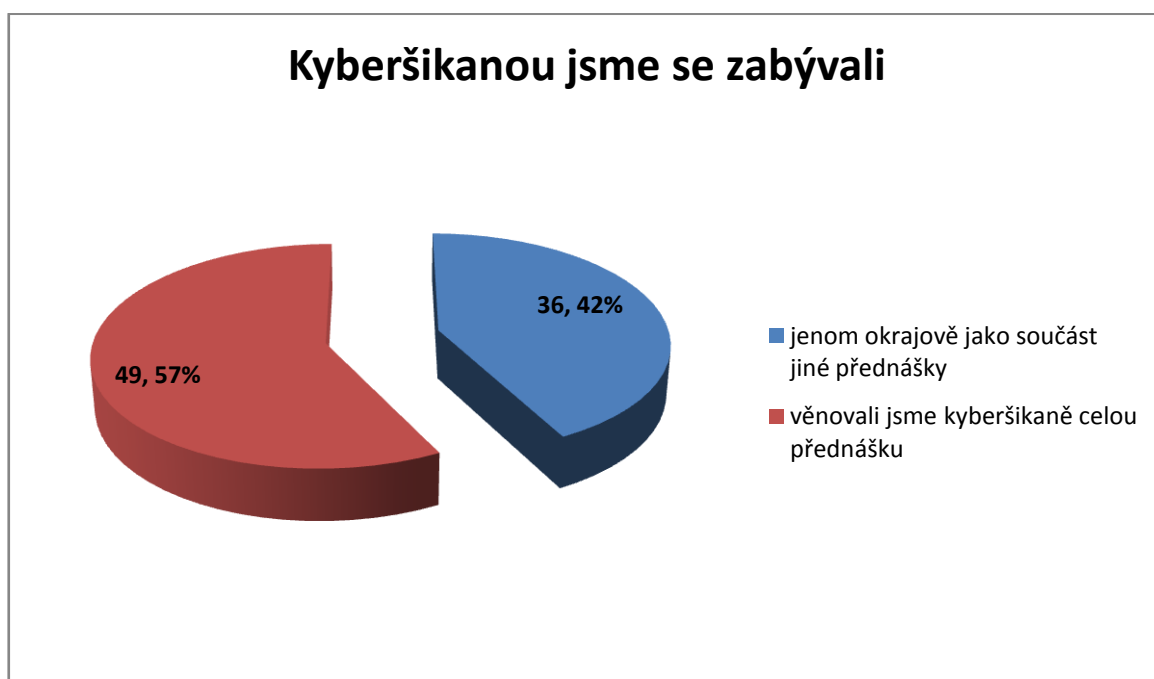
Z níže uvedeného grafu vyplývá, že 85 (83%) respondentů se zabývalo tímto tématem ve škole. Pouze 18 (17%) dotazovaných se tématem kyberšikana nezabývalo. Vyplývá tedy, že většina respondentů byla informována o této problematice.

Graf 11: zabývali jste se tématem kyberšikana ve škole

Otázka č. 12 *Kyberšikanou jsme se zabývali*

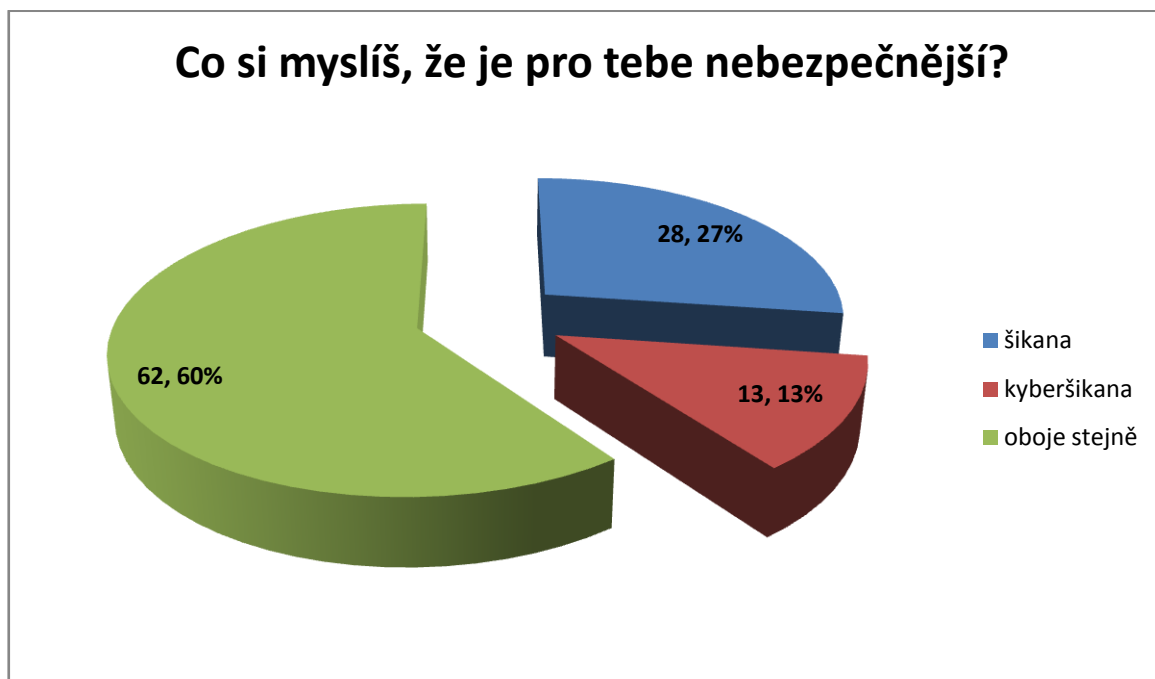
Tato otázka byla pouze pro respondenty, kteří na předešlou otázku odpověděli ano. Respondenti odpovídali jak moc se kyberšikaně ve škole věnovali a to buď celou přednášku 49 (57%) nebo pouze jako součást jiné přednášky 36 (42%).

Graf 12: kyberšikanou jsme se zabývali

Otázka č. 13 Co si myslíš, že je pro tebe nebezpečnější?

Zde byly respondenti dotazováni, co vnímají pro sebe jako nebezpečnější. Oboje stejně odpovědělo 62 (60%), že je šikana nebezpečnější odpovědělo 28 (27%) a 13 (13%) vnímají kyberšikana jako nebezpečnější.

Graf 13: co si myslíš, že je pro tebe nebezpečnější

Otázka č. 14 K čemu nejčastěji používáš internet?

Tato otázka byla otevřená. Nejčastěji respondenti odpovídali, že využívají internet k hraní her 27 (26%). Druhou nejčastější odpovědí bylo k vyhledávání informací a ke komunikaci s přáteli 26 (25%). 19 (18%) uvedlo, že internet používají ke sledování filmů. Poté už se odpovědi rozcházeli.

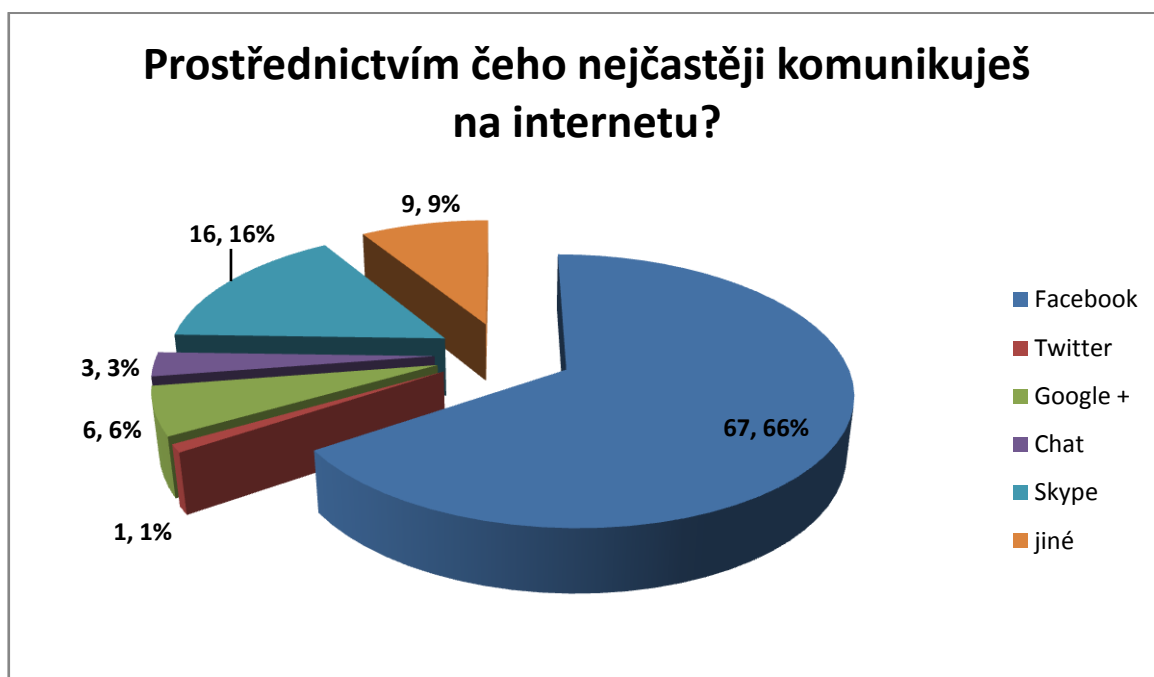
<u>Odpovědi respondentů</u>	<u>Počet respondentů</u>
k hraní her	27 (26%)
k vyhledávání informací	26 (25%)
sociální sítě	26 (25%)
Ke sledování filmů, videí	19 (18%)
Jiné – poslech muziky, uloz.to,	5 (5%)

poslouchání písniček

Tabulka 2 : k čemu nečastěji používáš internet

Otázka č. 15 Prostřednictvím čeho nejčastěji komunikuješ na internetu?

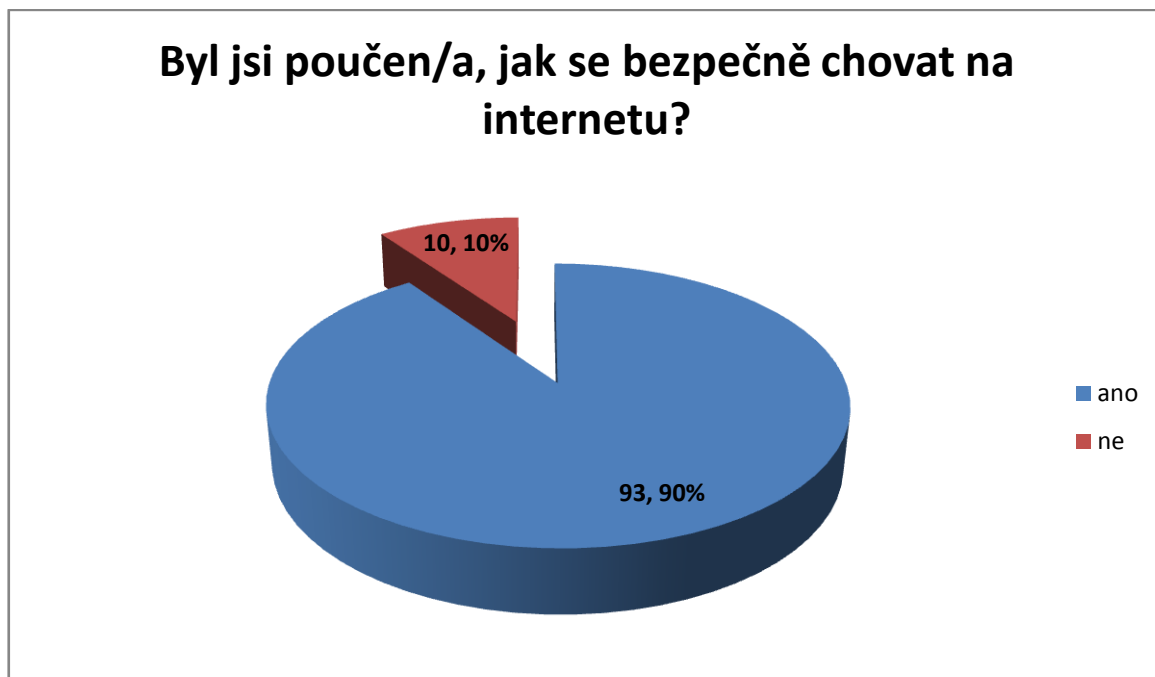
Nejpoužívanější sociální sítí byl Facebook 67 (66%). Skype používá 16 (16%) dotazovaných. Jiné odpovídalo 9 (9%) zde jsou zastoupeni: Messenger, Instagram. Google + využívá 6 (6%) respondentů. Chat už jenom 3 (3%) dotazovaných. Twitter pouze 1 (1%).

Graf 14: prostřednictvím čeho nejčastěji komunikuješ

Otázka č. 16 Byl jsi poučen/a, jak se bezpečně chovat na internetu?

Respondenti odpovídali, zda byly poučeni, jak se bezpečně chovat na internetu. 90 (90%) respondentů uvedlo, že ano. Když odpověděli, že ano, tak kým. Nejčastější odpovědí bylo učitelem nebo rodiči. 10 (10%) dotazovaných nebylo poučeno vůbec.

Graf 15: byl jsi poučen/a, jak se bezpečně chovat na internetu

Otázka č. 17 *Slyšel/a jsi někdy o netiketě (o zásadách chování na internetu)?*

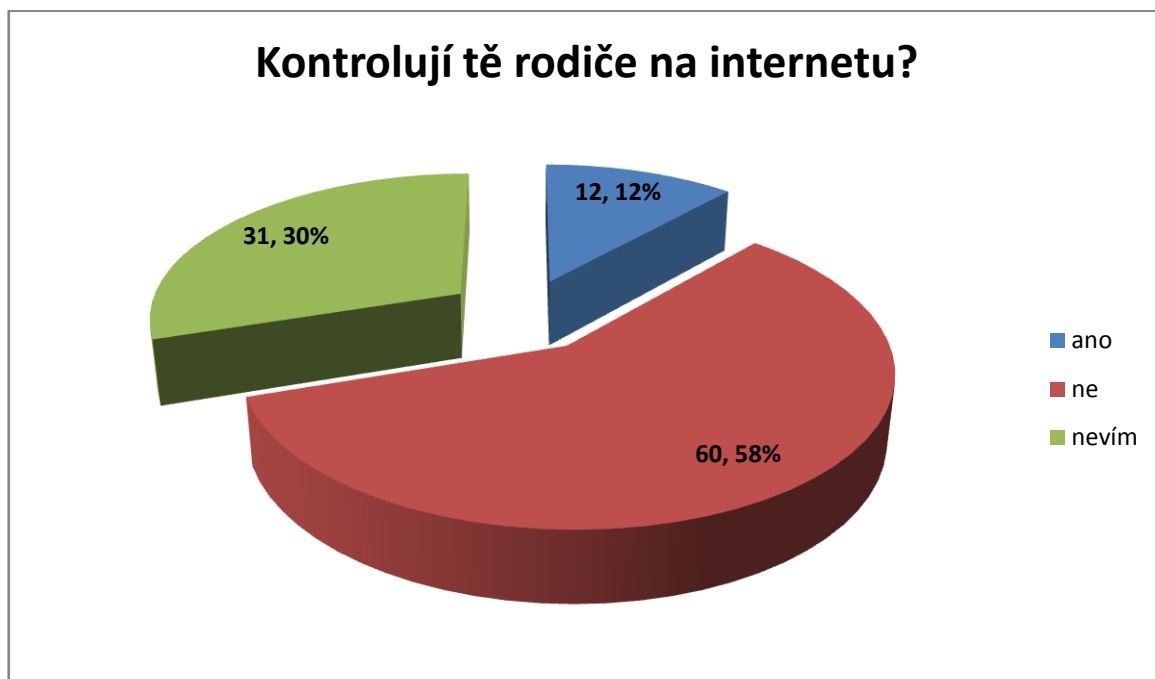
Jak je uvedené na grafu níže. O zásadách chování na internetu slyšelo 58 (56%) dotazovaných. Kdežto 45 (44%) o tomto pojmu nikdy neslyšelo.

Graf 16: slyšel/a jsi někdy o netiketě

Otázka č. 18 *Kontrolují tě rodiče na internetu?*

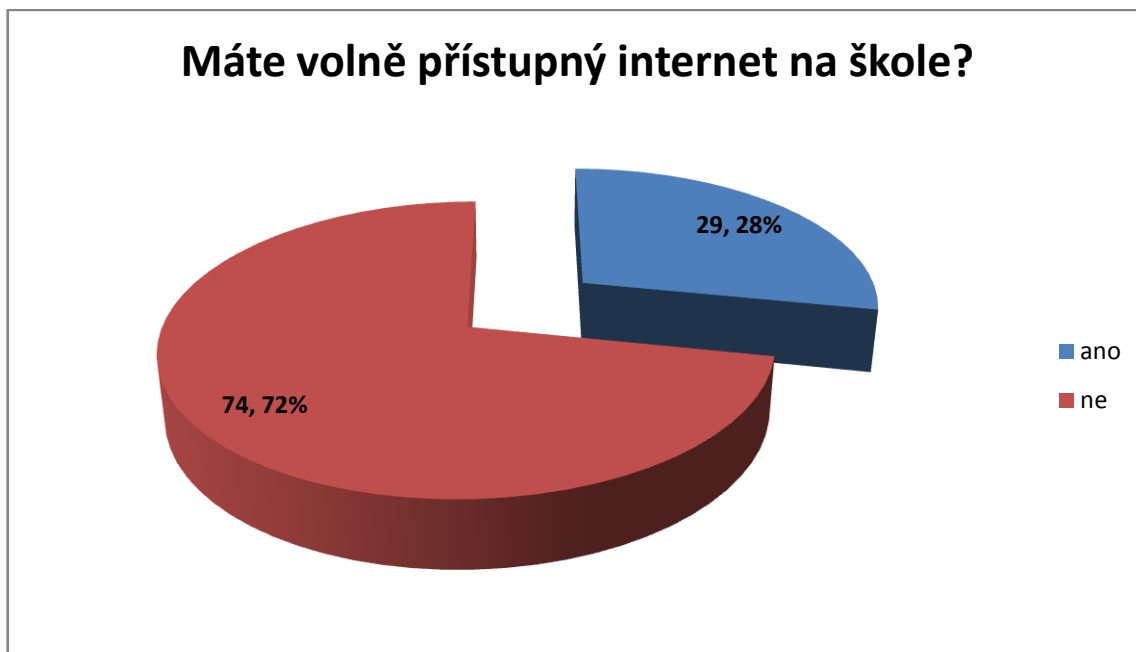
Jak jde vidět na grafu níže, 60 (58%) respondentů není kontrolováno na internetu. 31 (30%) dotazovaných neví, jestli jsou kontrolováni. A pouze 12 (12%) je kontrolováno rodiči na internetu.

Graf 17: kontrolují tě rodiče na internetu

Otázka č. 19 *Máte volně přístupný internet na škole?* Přístupný internet na škole má 28 (28%) respondentů. 74 (74%) respondentů tuto možnost nemá. Výsledky výzkumu znázorňuje níže uvedený graf.

Graf 18: máte volně přístupný internet na škole

Otázka č. 20 Co si myslíš, že bys o své osobě nebo o svých blízkých neměl sdělovat na internetu?

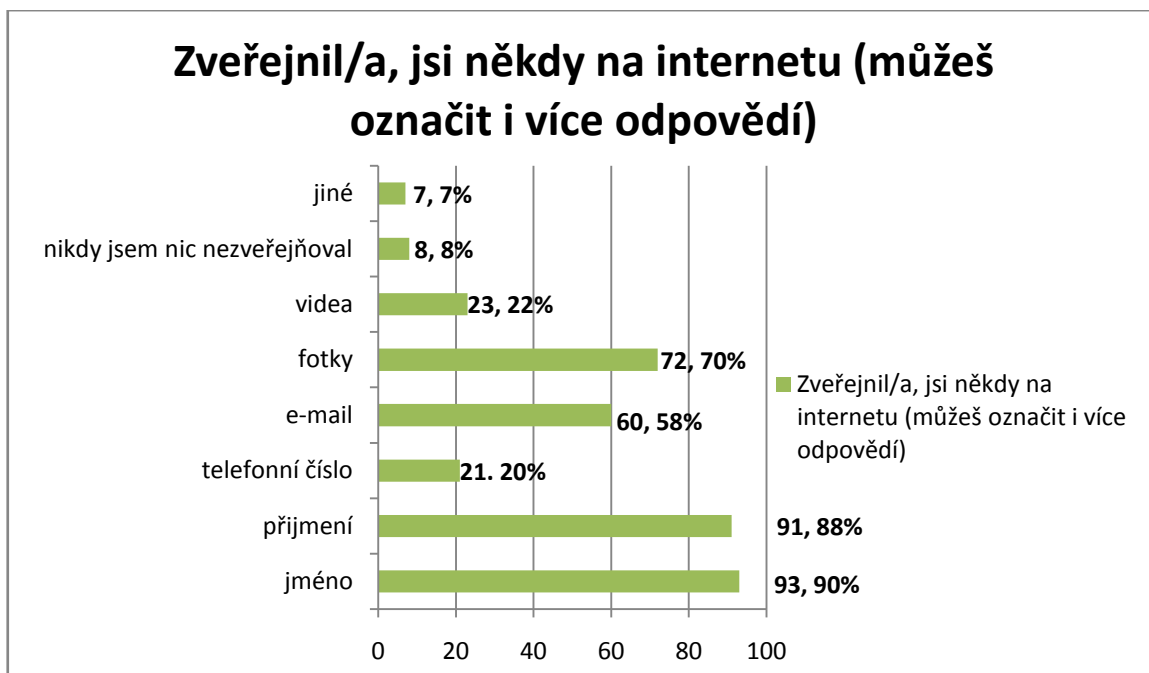
Tato otázka byla otevřená. Nejčastějšími odpověďmi byly soukromé věci 50 (49%). Adresu, telefon a další níže uvedené v grafu 37 (36%). Jiné odpovědi respondentů 16 (16%) mezi jiné například uváděli: nic, to co sami nechtějí nebo nepravdivé informace.

Odpovědi	Počet respondentů
Soukromé věci	50 (49%)
Adresu, telefon, jméno, příjmení, fotky	37 (36%)
Jiné – nic, to co sami nechtějí, nepravdivé informace	16 (16%)

Tabulka 3: Co si myslíš, že bys o své osobě nebo o svých blízkých neměl zveřejňovat na internetu.

Otázka č. 21 Zveřejnil/a, jsi někdy na internetu (můžeš označit i více odpovědí) ?

Respondenti nejčastěji na internetu zveřejňují jméno 93(90%), příjmení 91(88%), fotky 72(70%), E mail uvedlo 60 (58%). Video uvedlo 23 (22%) dotazovaných. Telefonní číslo 21 (20%). Nikdy jsem nic nezveřejňoval 8 (8%) respondentů. Jiné odpovědi 7 (7%) dotazovaných.

Graf 19: zveřejnil/a, jsi někdy na internetu

Otázka č. 22 Možné připomínky k dotazníku

Nebyly žádné připomínky k vytvořenému dotazníku. Pouze byla přání, že dotazník mohl být delší. Bylo taky uvedeno, že by na škole mohlo být více besed na téma kyberšikana a šikana.

4.6 Interpretace dat

V následující kapitole se zaměříme především na shrnutí empirické části. Budeme se zabývat jednotlivými výzkumnými cíli a zhodnotíme, zda jsme těchto cílů dosáhli.

Prvním výzkumným cílem bylo zjistit, informovanosti respondentů o pojmu kyberšikana. Z grafu č. 3 je patrné, že většina respondentů tento pojem již slyšela. Výsledek nám znázorňují grafy č. (3, 4, 5, 6)

Z grafu č.4 vyplývá, že většina respondentů tento pojem slyšela ve škole, což je pozitivní zjištění. Když jsme se však u grafu č.5 zaměřili na typy kyberšikany, je vidět pouze povrchní znalost tohoto pojmu. Ovšem když byl položen dotaz, zda znají nějaké formy kyberšikany, většina respondentů odpověděla, že ano a dokázali i uvést nějaký konkrétní příklad formy. Můžeme tedy konstatovat, že většina respondentů je s tímto pojmem seznámena.

Druhým výzkumným cílem bylo zjistit, jak se respondentů kyberšikana týkala? Výsledek tohoto cíle nám znázorňují grafy č. (7, 8,9).

Nejdříve jsme se snažili zjistit, zda přišli do styku s kyberšikanou, zde bylo pozitivní zjištěním, že se většina respondentů s kyberšikanou nesetkala. Graf č. 8 se přímo zaměřuje na respondenty, kteří se s kyberšikanou setkali a jak se jich týkala, zde vyplývá, že většina se stala pouze přihlížejícími nějaké formy kyberšikana. Graf č.9 se obět zaměřuje pouze na respondenty, kterých se přímo kyberšikana týkala na koho se obrátili tak (70%) odpovědělo, že ne. Což je znepokojivé zjištění. Můžeme tedy tvrdit, že je velmi pozitivní, že pouze (7%) respondentů se setkala s kyberšikanou. Negativní ovšem je, že by se většina nikomu s tímto problémem nesvětila.

Třetím výzkumným cílem bylo zjistit, jak se respondenti zabývali pojmem kyberšikana ve škole? Výsledek tohoto cíle znázorňují grafy č. (11, 12).

Většina respondentů, jak vyplývá z grafu č. 11 se zabývali pojmem kyberšikana ve škole. U grafu č.12 už tak jednoznačné výsledky nejsou. Kde se zabýváme jak moc se kyberšikanou ve škole zabývali.(57%) odpovědělo, že věnovali kyberšikaně celou přednášku a (43%), že pojem kyberšikana byla probírána pouze okrajově a to jako součást jiné přednášky. Můžeme tedy prohlásit, že většina respondentů by měla být dostatečně informována o pojmu kyberšikana.

Čtvrtým výzkumným cílem bylo zjistit, jak respondenti nejčastěji využívají internet. Výsledek nám znázorňují grafy č. (14, 15).

U grafu č. 14 jsme chtěli zjistit, k čemu nejčastěji respondenti používají internet. Tato otázka byla otevřená a byla tedy možnost napsat bez ovlivňování už naznačených odpovědí. 26% respondentů využívá internet nejčastěji k hraní her. Až na druhém místě bylo k vyhledávání informací a to spolu s komunikací na internetu. Respondenti také odpovídali prostřednictvím čeho nejčastěji komunikují. Nejčastěji využívanou sítí ke komunikaci mezi respondenty je Facebook a to s (66%).

Pátým výzkumným cílem bylo zjistit, jaká je informovanost respondentů o bezpečnosti na internetu? Tento cíl znázorňují grafy č.(16, 17). Z šetření vyplývá že (90%) respondentů bylo informováno o to jak se bezpečně chovat na internetu. Což je velmi pozitivní zjištění. Ovšem o zásadách chování na internetu už slyšelo pouze 56% dotazovaných. Což už není tak jednoznačný výsledek.

Šestým výzkumným cílem bylo zjistit, co uveřejňují respondenti na internetu? Grafy č. (20,21) se na tento cíl zaměřují. Graf č.20 znázorňuje odpovědi na otevřenou otázku, co si myslí respondenti, že by nemělo být zveřejňováno (49%) si myslí, že by to neměly být osobní věci. Adresu, telefonní čísla, příjmení nebo fotky by nezveřejňovala 36% respondentů. Z této otázky vyplývá, že si respondenti uvědomují nástrahy na internetu. Graf č. 21 znázorňuje, co všechno respondenti zveřejnili na internetu. Nejčastěji odpovídali: jméno (90%), příjmení (88%) a fotky (70%). Bylo tedy zjištěno, že respondenti vědí, co by neměli uveřejňovat, ale i přesto tyto informace uveřejňují.

4.6.1 Návrhy a doručení

Z výzkumu je zřejmé, že většina respondentů znají pojem kyberšikana, ale pouze všeobecně. Doporučila bych se více zaměřit na konkrétní formy kyberšikany. Dále je zřejmé, že většina respondentů ví, co uveřejňovat nemá, ale přesto to dělají. Proto bych doporučila se zaměřit na názorné příklady kyberšikany. Také bylo zjištěno, že rodiče nekontrolují respondenty na internetu, proto bych navrhovala zapojit do přednášek i rodiče. Nebo přímo vytvořit přednášku pouze pro rodiče se zaměřením na nástrahy internetu. Pro další výzkum bych navrhovala zaměřit se na kvalitativní výzkum, který by byl zaměřen přímo na účastníky kyberšikany.

ZÁVĚR

V teoretické části, bylo účelem se nejdříve zaměřit obecně na rizikové chování a porovnání šikany s kyberšikanou. Dále se podařilo analyzovat jednotlivé typy kyberšikany. Co nejvíce kyberšikanu specifikovat a to především se zaměřením na prevenci tohoto jevu, která byla zaměřena na pohled školy a na pohled rodiče.

Cílem empirické části práce, bylo záměrem zjistit, míru prevence kyberšikany na základních školách. Především se zaměřením na to jak respondenti tráví čas na internetu a co na internetu uveřejňují a zda jsou na internetu kontrolováni. Dále došlo k dosažení stanovených cílů.

V závěru práce je třeba zdůraznit klíčové informace získané šetřením. Bylo objasněno, že většina respondentů byla ve škole informována o kyberšikaně. Dále byla většina informována jak se bezpečně chovat na internetu. Také bylo zjištěno, že rodiče respondenty na internetu nekontrolují ve většině případů. Bylo také zjištěno, že respondenti vědí, co by neměli uveřejňovat na internetu, ale i přesto tyto informace zveřejňují. Dále vyplývá ze zjištěných informací, že někteří respondenti mají ve škole neomezený přístup k internetu.

Závěrem bakalářské práce jsme se věnovali doporučením a návrhy pro další výzkum. Je nutno více zapojit rodiče do problematiky kyberšikana , ale také celkově do bezpečného chování na internetu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČERNÁ, Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Vyd. 1. Editor Alena Černá. Praha: Grada, 2013, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.
2. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 231 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4750-460.
3. HOLLÁ, Katarína. Kyberšikana. 1. vyd. Bratislava: IRIS, 2013, 111 s., [11] s. příl. ISBN 978-80-8153-011-1.
4. HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. 1. vyd. Praha: Triton, 2012, 217 s. ISBN 978-807-3875-459.
5. CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
6. KOLÁŘ, Michal. Bolest šikanování. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 255 s. ISBN 80-717-8513-X.
7. Kyberšikana a její prevence: příručka pro učitele. Vyd. 1. Editor Aleš Kavalír. Plzeň: Pro město Plzeň zpracovala společnost Člověk v tísní, pobočka Plzeň, 2009, 104 s. ISBN 978-80-86961-78-1.
- 8.
9. MACEK, Petr. Adolescence. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-717-8747-7.
10. Patologické vztahy ve skupině: [materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ. Praha: Raabe, c2011, 1 sv. (různé stránkování). ISBN 978-80-87553-23-7.
11. ROGERS, Vanessa. Cyberbullying: activities to help children and teens to stay safe in a texting, twittering, social networking world. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 2010, 128 p. ISBN 978-184-9051-057.

12. ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 155 s. Pro rodiče. ISBN 978-802-4729-916.
13. SIXTA, Jiří. Šikana a kyberšikana - jak se bránit. In: [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné http://www.cmvzdelavaci.cz/files/khk/13_0107_Pelajova_Metodika_Sikana-a-kybersikana_NAHLED_V01.pdf
14. SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 147 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4740-423.

SEZNAM GRAFŮ:

Graf 1: pohlaví respondentů	25
Graf 2: ročník studia	26
Graf 3: Slyšel/a jsi někdy pojem kyberšikana	26
Graf 4: Kde jsi o kyberšikaně slyšel/a	27
Graf 5: co si myslíš, že patří do kyberšikany.....	28
Graf 6: Znáš nějaké formy kyberšikany	28
Graf 7: stal ses někdy účastníkem kyberšikany	29
Graf 8: jak se tě kyberšikana týkala.....	30
Graf 9: obrátil ses na někoho	30
Graf 10: na koho by ses v případě kyberšikana obrátil.....	31
Graf 11: zabývali jste se tématem kyberšikana ve škole	32
Graf 12: kyberšikanou jsme se zabývali	32
Graf 13: co si myslíš, že je pro tebe nebezpečnější	33
Graf 14: prostřednictvím čeho nejčastěji komunikuješ	34
Graf 15: byl jsi poučen/a, jak se bezpečně chovat na internetu	35
Graf 16: slyšel/a jsi někdy o neetiketě	35
Graf 17: kontrolují tě rodiče na internetu	36
Graf 18: máte volně přístupný internet na škole.....	37
Graf 19: zveřejnil/a, jsi někdy na internetu.....	38

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 : četnost výskytu rizikových typů chování	8
Tabulka 2 : k čemu nečastěji používáš internet	34
Tabulka 3: Co si myslíš, že by jsi o své osobě nebo o svých blízkých neměl zveřejnovat	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den žáci,

jmenuji se Helena Tellerová a studuji Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně. Tento dotazník slouží k výzkumu mé bakalářské práce, která je zaměřena na problematiku kyberšikany. Dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro studijní účely. Pokud není uvedeno jinak, odpovídejte pouze jednou odpovědí.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Prosím, aby byly otázky směřovány k níže uvedené definici kyberšikany.

„Termínem kyberšikana (cyberbullying) označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo poškození oběti“.

- 1) Pohlaví:
  - a) Žena
  - b) Muž

- 2) Do jakého ročníku chodíš?
  - a) 6. ročník
  - b) 7. ročník
  - c) 8. ročník
  - d) 9. ročník

- 3) Slyšel/a jsi někdy pojem kyberšikana?
  - a) ano
  - b) ne (přeskoč na otázku č. 5)

- 4) Kde jsi o kyberšikaně slyšel/a?
  - a) ve škole
  - b) od rodiče
  - c) od kamarádů
  - d) z televize
  - e) jiná odpověď

- 5) Co si myslíš, že patří do kyberšikany? (Můžeš označit i více odpovědí)
  - a) Vydávání se za někoho jiného a krádež hesla
  - b) Hádka, která proběhne mezi uživateli nějakého virtuálního prostředí
  - c) Zasilání velkého množství zpráv při připojení na internet nebo přes telefon

- d) Sdělování nepravdivých informací o druhé osobě
  - e) Zveřejňování nepravdivých informací o druhé osobě
  - f) Zveřejňování osobních fotek jiné osoby
  - g) Nahrávání útoku na jinou osobou
- 6) Znáš nějaké formy kyberšikany?
- a) Ano
Jestli ano, jaké? .....
  - b) Ne
- 7) Stal ses někdy účastníkem kyberšikany?
- a) ano
  - b) ne (přeskoč na otázku č. 10)
- 8) Jak se tě kyberšikana týkala?
- a) Byl jsem ten/ ta, který/á to inicioval/a
  - b) Stal/a jsem se obětí
  - c) Byl/a jsem přihlížející
- 9) Obrátil/a ses na někoho?
- a) ano
Pokud ano na koho? .....
  - b) ne
- 10) Na koho by ses v případě kyberšikany obrátil?
- a) Rodiče
  - b) Učitel
  - c) Kamarád/ spolužák
  - d) Nechal bych si to pro sebe
  - e) Na někoho jiného (uveď na koho) .....
- 11) Zabývali jste se tématem kyberšikany ve škole (např. formou přednášky)?
- a) ano
  - b) ne (přeskoč na otázku č. 13)
- 12) Kyberšikanou jsme se zabývali
- a) jenom okrajově jako součást jiné přednášky
  - b) věnovali jsme kyberšikaně celou přednášku
- 13) Co si myslíš, že je pro tebe nebezpečnější?
- a) Šikana
  - b) Kyberšikana
  - c) Oboje stejně

14) K čemu nejčastěji používáš internet?

15) Prostřednictvím čeho nejčastěji komunikuješ na internetu?

- a) Facebook
- b) Twitter
- c) Google +
- d) Chat
- e) Skype
- f) Jiné (prosím napiš) . . . . .

16) Byl jsi poučen/a, jak se bezpečně chovat na internetu?

- a) ano
Jestli ano, kým? . . . . .
- b) ne

17) Slyšel/a jsi někdy o netiketě (o zásadách chování na internetu)?

- a) ano
- b) ne

18) Kontrolují tě rodiče na internetu

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

19) Máte volně přístupný internet na škole?

- a) ano
- b) ne

20) Co si myslíš, že by si o své osobě nebo o svých blízkých neměl sdělovat na internetu?

21) Zveřejnil/a, jsi někdy na internetu (můžeš označit i více odpovědí)

- a) jméno
- b) příjmení
- c) telefonní číslo
- d) e-mail
- e) fotky
- f) videa
- g) nikdy jsem nic nezveřejňoval
- h) jiné

22) Možné připomínky k dotazníku

.....
.....

Děkuji za Váš čas při vyplňování dotazníku.